

Evaluering af Projekt Kafé Kolind

Januar 2008

Evaluering af **Projekt Kafé Kolind**

Udgivet af: CABI – Center for Aktiv BeskæftigelsesIndsats

Udgivelse: Januar 2008

Udarbejdet af: Marianne Saxtoft

Trykt hos: Lavpristrykkeriet

Oplag: 1. udgave, 1. oplag, 125 stk.

ISBN: 9788791442223

Publikationen kan downloades fra CABI's hjemmeside: www.cabiweb.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Resumé.....	3
Anbefalinger	5
Baggrund for evalueringen	6
Evalueringsspørgsmål	7
Evalueringsspektiver og dataindsamling	7
Dataindsamlingsmetode	8
Formål med evalueringen	8
Programteori	9
Visitering fra Syddjurs Kommune	9
Afklaring og udvikling på café	10
Afklaring og udvikling i virksomhed	11
Udslusning til beskæftigelse eller uddannelse.....	12
Analyse.....	14
Visitation.....	16
Afklaring og udvikling i caféen	19
Afklaring og udvikling i virksomhederne	26
Udslusning til beskæftigelse eller uddannelse.....	28
Konklusion.....	31
Litteraturliste	33

Indledning

Denne rapport indeholder evaluering af projekt "Kafé Kolind". Projektet blev til i et samarbejde mellem KFUM's Sociale Arbejde i Danmark, daværende Midtdjurs Kommune og en række lokale virksomheder under arbejdstitlen "Model Midtdjurs".

Projektet er gennemført i årene 2005-2007 sideløbende med kommunesammenlægningerne og er nu forankret i den nye Syddjurs kommune.

Omdrejningspunktet for projektet var etablering af en café beliggende i Kolind, hvorfra der skulle ske produktion af mad til caféens gæster og til catering til arbejdspladser i området. Oprindeligt skulle der også have været etableret en café i Ryomgård, men dette blev opgivet og projektet blev nedjusteret.

Evalueringen er foregået i et tæt samarbejde mellem evaluator, caféleder og formidlingskonsulenter i Kafé Kolind. Der er fra caféen fremsendt registrering af deltagere til den kvantitative opgørelse i evalueringen. Og endelig har caféens ansatte udarbejdet liste med interviewpersoner til brug for evalueringens kvalitative dataindsamling.

Evaluator vil takke caféens projektdeltagere, virksomheder, kommunale sagsbehandlere, caféens "naboer" og de ansatte i caféen for godt samarbejde og stor åbenhed.

Resumé

Projekt Kafé Kolind er et projekt under KFUM's Sociale Arbejde i Danmark etableret i et samarbejde mellem Syddjurs Kommune og en række lokale virksomheder gennemført 2005 – 2007.

Det overordnede formål med projektet har været:

- At mindst 80 deltagere bliver arbejdsmarkedsafklarede og kommer i uddannelse eller beskæftigelse andre steder end i de sociale caféer og primært i private virksomheder

Derudover har et vigtigt delmål været:

- At store og mellemstore virksomheder involveres i såvel planlægning og afvikling af projektets bærende element, "catering i øjenhøjde".

Det var forudsat i projektbeskrivelsen, at der skulle etableres 2 caféer i henholdsvis Kolind og i Ryomgård. Kun caféen i Kolind er blevet etableret.

Kafé Kolind fungerer som café, hvor en række gæster dagligt kommer og spiser et måltid varmt mad eller henter deres frokost. Byens handlende oplever også, hvordan kunder benytter caféen til en kop kaffe og kage, når de er i byen og købe ind. Om sommeren benyttes caféen ligeledes af forbigående turister og andre, som bare venter på toget.

Ud over cafédrift produceres dagligt mad, som leveres ud af huset til en række arbejdspladser i lokalområdet – blandt andet til kommunes jobcenter.

De mange praktiske opgaver, som er forbundet med caféens daglige drift, udgør en helt almindelig arbejdsplads, som danner rammen om afklaring og udvikling af primært kontanthjælpsmodtageres forudsætninger for uddannelse eller job. I alt 92 deltagere har været tilknyttet caféen i projektperioden.

Evalueringen viser, at deltagerne bliver afklaret i forhold til uddannelse eller job og i nogle tilfælde også indstilles til pension. Det tætte samspil og samarbejde om helt almindeligt forekomne praktiske opgaver i caféen er med til at synliggøre barrierer og personlige og sociale udviklingsbehov. Arbejdet medfører en lang række læresituationer, som bidrager til personlig og social udvikling og er endvidere med til at afklare interesse og forudsætninger for uddannelse eller arbejde.

Arbejdet i caféen synliggør deltagernes behov for kompetenceudvikling, og caféen har i samarbejde med bl.a. Grenå Tekniske Skole gennemført en række særligt tilrettelagte kursusforløb: - hygiejnekursus, kommunikation m.m.

Afklarings- og udviklingsforløbene i caféen danner grundlag for beskrivelse af udviklingsplaner for den enkelte deltager, så der hele tiden opstilles nye mål for deltagelse i projektet. Planerne danner ligeledes grundlag for beskrivelse af arbejds- og uddannelsesbehov, som bruges ved udslusning fra projektet.

Caféen drives som en del af KFUM's Sociale Arbejde i Danmark og har et veldefineret værdigrundlag. Evalueringen taler for, at et klart og tydeligt værdigrundlag er med til at give deltagerne en fælles ramme, som de kan "læne" sig op af, og at rammen er med til at give en "vi-identitet"

Opgaven og kompetencen til samarbejde med virksomhederne ligger hos de kommunale jobkonsulenter, men opgaven i forbindelse med udslusning sker i et tæt samspil og dialog med caféen og deltageren.

Efter udslusning bevarer deltagerne fortsat kontakt til caféen, og mange kommer jævnligt forbi og får en snak om, hvordan det går. Caféen bliver på denne måde en vigtig del af deltagernes nye netværk, som er med til at understøtte og fastholde den positive udvikling.

Evalueringen tillægger caféens status som "privat" virksomhed med helt almindelige driftsopgaver stor betydning for deltagernes motivation. Motivationen er med til at give et sammenhængende forløb og er helt nødvendig for at opnå den afklaring og udvikling, som den enkelte deltager har brug for.

Projektet har en overvægt af kvindelige deltagere. Dette tillægges den ensidige fokus på madproduktion. Det skønnes, at en bredere vifte af aktiviteter ville kunne tiltrække flere mænd fra målgruppen.

Der peges i evalueringen på, at caféen har en naturlig grænse for, hvor mange deltagere den kan rumme. Der foreslås etableret en ny café i fx Rønne, som kunne være et tilbud til de samme målgrupper i den ende af kommunen. Transport til og fra caféen kan for nogle deltagere være vanskelig pga. manglende kollektiv trafik.

Anbefalinger

På baggrund af evalueringen peges på følgende anbefalinger:

At ledige, som er langt fra job eller uddannelse, tilknyttes en "privat" virksomhed, hvor arbejdsaktiviteterne er meningsfyldte og synlige for både den ledige og modtagere af de produkter, som laves.

At arbejdsaktiviteter og samarbejdet omkring disse betragtes som læringsrum, der kan bidrage til at synliggøre afklaring og udvikling for den enkelte ledige.

At der arbejdes med at etablere et tydeligt værdigrundlag, som kan skabe en ramme for udvikling af identitet, tilhørsforhold og fællesskab.

At der er et tæt samspil og dialog mellem den ledige, caféen og jobkonsulenten i forbindelse med udslusning til uddannelse eller arbejde.

At der i tilknytning til udvikling af kompetencer tilbydes særlige kursus- og uddannelsesforløb, som tilrettelægges i et tæt samspil med caféleder og formidlingskonsulenter og uddannelsesudbydere.

At antallet af ledige, som kan rummes i caféen, skal stå i forhold til detailniveauet i indsatsen og behovet for længere og stabile forløb.

At sætte værdi på det netværk, som den frivillige organisation tilfører den ledige og som fortsætter efter udslusning til uddannelse eller arbejde.

At viften af arbejdsaktiviteter bredes ud til at omfatte flere aktivitetstyper – evt. i samarbejde med kommunale aktiveringstilbud.

At der oprettes endnu en café i et andet lokalområde i kommunen.

Baggrund for evalueringen

KFUM's Sociale Arbejde i Danmark har gennemført et 3-årigt projekt: Kafé Kolind, der har skullet skabe job til langvarigt ledige med problemer ud over ledighed. Projektet er blevet støttet af "Puljen til udvikling af den sociale indsats på det rummelige arbejdsmarked" under Arbejdsmarkedsstyrelsen og har virket i perioden januar 2005 – december 2007.

I et samarbejde med Syddjurs Kommune har projektet afprøvet tidligere udviklede metoder til at integrere de svageste grupper på arbejdsmarkedet. Metoderne er bl.a. udviklet i "Tilbage til Arbejdsmarkedet", et projekt under KFUM's Sociale Arbejde i Danmark, som havde gode resultater med udslusning til arbejdsmarkedet. Hvor de tidligere projekter har været gennemført i større byer, har dette projekt været fysisk beliggende i et landdistrikt: Kolind på Djursland.

Det overordnede mål med projektet har været:

- At mindst 80 deltagere bliver arbejdsafklarede og kommer i uddannelse eller beskæftigelse andre steder end i de sociale caféer og primært i private virksomheder.

Derudover har et vigtigt delmål været:

- At store og mellemstore virksomheder involveres i såvel planlægningen og afviklingen af projektets bærende element, "catering-i-øjnehøjde".

Ud over cafédrift har den sociale café været cateringcentral for de omkringliggende virksomheder og organisationer. Caféen har således tilbudt leverance af frokost til virksomheder og organisationer, der ikke har egen kantine. Formålet har været at lave en "autentisk arbejdsplads" i caféen, hvor deltagerne er blevet afklaret i forhold til deres fremtidige arbejdssituation. De metoder, som er blevet anvendt har været:

- afklaring gennem deltagelse i caféens aktiviteter
- livshistoriemetoden
- omsorgskultur med et helhedsorienteret perspektiv
- virksomhedskontakt og -samarbejde
- formidlingskonsulenter, som skal formidle kontakt og matche virksomheder og ledige
- "dag 1!-princippet" som indebærer, at arbejdsmarkedsperspektivet bliver gjort synligt for den ledige fra "dag 1"
- gradvis integration på arbejdspladserne
- sidemandsoplæring i caféen og på virksomhederne
- sammenhæng, vedholdenhed og kontinuitet
- inspirations- og følgegruppe.

CABI benytter en evalueringsmodel, der undersøger sammenhængen mellem projektets metoder og eventuelt opnåede resultater. CABI gennemfører en virknings-evaluering¹, der skal vurdere, hvordan projektet har virket, og hvorfor projektet

¹ Dahler-Larsen og Krogstrup 2003, s. 51-79

evt. har virket. De evalueringsspørgsmål, som vil blive besvaret i denne undersøgelse, er således:

Evalueringsspørgsmål

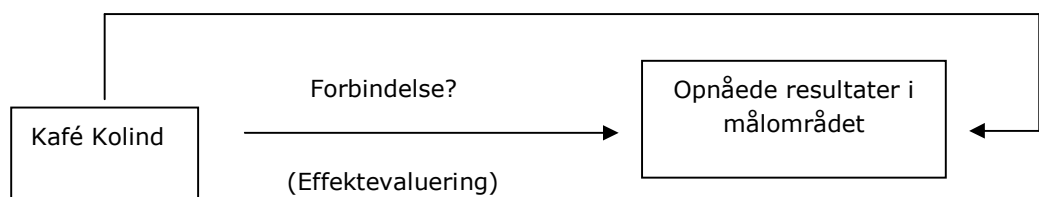
1. Hvilke resultater er der i projektet i forhold til de opstillede mål?
2. Hvordan har projektet arbejdet for at nå målene?
3. Hvilken virkning har projektet haft for målgruppen?

Evalueringsspektiver og dataindsamling

Til besvarelse af spørgsmål 1 anvender evaluatoren målopfyldelsesperspektivet,² idet evaluatoren ønsker at afdække, i hvilket omfang projektets mål om at afklare 80 personer, er opfyldt.

Som illustreret i nedenstående figur³, kan de opnåede resultater imidlertid skyldes andre faktorer end selve projektet. Fx kan en ledig undervejs i projektet finde et job uden om projektet, eventuelle helbreds-mæssige problemer kan forbedres eller forværres og derved påvirke resultaterne, og udflytning eller lukning af lokale arbejdspladser kan påvirke projektets resultater i negativ retning.

Svarer de opnåede resultater til målene?
(Målopfyldelsesmåling, resultatmonitorering)

Med henblik på at undersøge sammenhængen mellem projektets indsats og resultater (spørgsmål 2 og 3), anvender evaluatoren interessentperspektivet⁴. Her vurderer interessenterne, hvordan projektet har virket, og hvorfor det eventuelt har virket.⁵ Interessentmodellen anerkender, at interessenterne i et projekt har forskellige vurderinger af projektets resultater, metoder og sammenhængen mellem de to. De primære interessenter i dette projekt er:

- projektdeltagerne
- cafélederen
- formidlingskonsulenter
- virksomhedsrepræsentanter
- sagsbehandlere i Syddjurs Kommune
- landskonsulent og udviklingschef i KFUM's Sociale Arbejde.

² Krogstrup 2003, s. 58 - 61

³ Inspireret af figur i Vedung 1997, s. 39

⁴ Krogstrup 2003, s. 103-110

⁵ Thorsager 2006, s. 20, Tøgeby 2004, s. 64

Det skal understreges, at en sådan virkningsevaluering model afdækker sandsynlig viden, ikke sikker viden eller såkaldt evidensbaseret viden.⁶ Socialt arbejde er kendetegnet ved ikke-tekniske problemer, hvor mål - middel sammenhængen ikke altid er entydig.⁷

Programteori

Evaluator starter med at belyse sammenhængen mellem projektet og de opnåede resultater ved at konstruere projektets programteori.

Projektets programteori er projektmagernes forestillinger om, hvad der virker over for målgruppen⁸. CABI opstiller programteorien på baggrund af projektbeskrivelsen og et gruppeinterview med cafélederen, formidlingskonsulenter, landskonsulent og udviklingschef i KFUM's Sociale Arbejde. Programteorien bliver testet⁹ via projektinteressenternes udsagn.

Dataindsamlingsmetode

Med henblik på at kunne besvare spørgsmål 1, "hvilke resultater er der i projektet i forhold til de opstillede mål?", har CABI udarbejdet et registreringsskema, som er udfyldt af cafélederen for hver deltager i projektet. Skemaet har dels skullet registrere projektdeltagerens køn, alder og forsørgelsesgrundlag, dels registrere hvilke ansættelsesforhold deltagerne er blevet udsluset til. På baggrund af skemaerne er det blevet vurderet, hvilke resultater der er opnået i forhold til projektets målsætning.

Med henblik på at kunne besvare spørgsmål 2 og 3, har CABI foretaget enkeltinterview med interessenterne i projektet:

- 6 projektdeltagere
- 3 virksomhedsrepræsentanter
- 3 sagsbehandlere.

Derudover er der foretaget to gruppeinterview med projektgruppen for henholdsvis at konstruere projektets programteori og for at få en status på projektet.

Formål med evalueringen

Evalueringen skal dokumentere projektets effektivitet over for bevillingsgiveren, beslutningstagere og andre interessenter. Evalueringen skal sandsynliggøre, hvorvidt og hvordan projektet har været med til at gøre en forskel for målgruppen af ledige med problemer udover ledighed.

⁶ Vedung 2006, s. 116, 134-135, Mandag Morgen 2004, s. 8

⁷ Pilegaard Jensen og Plougmann 2004, s. 211, Høgsbro 2004, s. 193-194

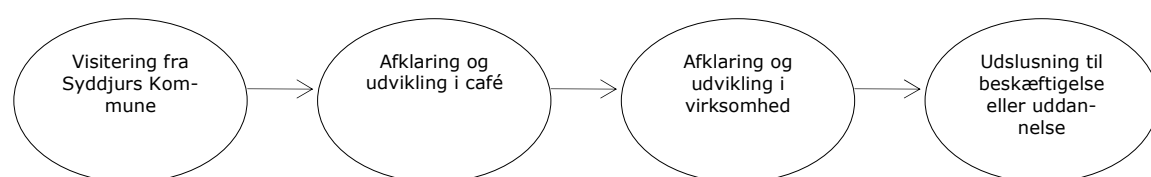
⁸ Dahler-Larsen og Krogstrup 2003, s. 51-79, Tøgeby 2004, s. 65

⁹ Foss Hansen 2005, s. 38

Programteori

Programteorien er KFUM's Sociale Arbejdes antagelser om, hvad der i projektet skaber beskæftigelsesmuligheder for ledige på kanten af arbejdsmarkedet: hvad virker for målgruppen?

Projektets fokus er kompetenceafklaring og -udvikling samt jobformidling til den enkelte projektdeltager. Den ledige projektdeltager vil typisk bevæge sig gennem følgende faser i projektet:

Visitering fra Syddjurs Kommune

Denne fase indeholder følgende elementer: "Dag 1" og "Gradvis integration".

Ved visitationen har cafélederen en fælles samtale med deltagerens kommunale socialrådgiver og deltageren. Deltageren har mulighed for at nævne eventuelle skånehensyn i forhold til arbejdsfunktionerne i caféen, men cafélederen er ikke interesseret i at se deltagerens journaler. Barrierer eller begrænsninger hos deltagerne anerkendes dog i projektet, men må ikke være en stopklods for at arbejde med integration og fastholdelse på arbejdsmarkedet. Samtalen tager udgangspunkt i deltagerens ønsker og behov samt socialrådgiverens ønsker til forløbet.

Dag 1 er den dag, hvor den ledige er visiteret til projektet. På dette tidspunkt foreligger der en plan, hvor det er tydeliggjort over for den ledige, at målet er beskæftigelse eller uddannelse. I planen foreligger der aftaler om, hvem der er ansvarlig for hvilke opgaver, og hvor den ledige kan henvende sig i forhold til forskellige situationer. Planen kopieres til både deltager og deltagerens socialrådgiver.

Dag 1 skal skabe klarhed og fokus for projektdeltagerne, caféleder, formidlingskonsulenter, kommunen, virksomhederne og andre samarbejdspartnere. KFUM's Sociale Arbejdes antagelse er, at dette motiverer projektdeltagerne til at arbejde med kompetenceafklaring og -udvikling, og at samarbejdspartnerne via planen og fælles mål trækker på samme hammel. Samtidig er planen med mål et redskab til at følge op på den enkelte deltager. Planen skal sikre sammenhæng, vedholdenhed og kontinuitet.

Gradvis integration er en mulighed for den enkelte deltager for gradvist at skulle vænne sig til at virke i en virksomhed som caféen. Deltageren kan starte op 1 dag om ugen og så gradvis komme op på 5 dage om ugen. Deltagerne kan have fysi-

ske og/eller psykiske barrierer i forhold til at virke på en arbejdsplads, og en forcing af deres deltagelse kan betyde, at forløbet må afbrydes. Der er tale om en målgruppe, som ved påbegyndelsen i projektet må betragtes som værende langt fra arbejdsmarkedet. Målgruppen har som oftest ikke selv troen på, at de har en rolle at spille på arbejdsmarkedet, og mange har erfaringer for nederlag i forhold til arbejdsmarkedsrettede aktiviteter. Projektets antagelse er derfor, at der skal være mulighed for langsomt at starte op i caféerne, hvorved deltagerne kan genvinde noget selvtillid.

Afklaring og udvikling på café

Denne fase indeholder følgende elementer: "cafédrift", "catering til lokale virksomheder", "livshistoriemetode", "omsorg", "sidemandsoplæring i café".

Projektet antager, at det der for alvor flytter projektdeltagerne i retning af arbejdsmarkedet er, at der etableres læringsrum tæt på praksis. Deltagerne skal lære i kraft af virkelighedsnære opgaver med et formål. Derfor er caféen i Kolind etableret som en virksomhed, der skal levere en produktion internt i caféen og eksternt i form af madleverancer til virksomheder. En repræsentant fra KFUM's Sociale Arbejde siger:

"...vi har tænkt meget fra starten af i autentiske arbejdspladser. Altså arbejdspladser, som ligner en rigtig arbejdsplads så meget som overhovedet muligt."

Projektet har fra starten præciseret, at formålet med caféen er at virke som rum for kompetenceafklaring og -udvikling for ledige deltagere. Caféen er ikke permanent opholdssted for deltagerne, men en station til hel eller delvis selvforsørgelse.

Som nævnt er mange deltagere usikre på deres egen formåen på arbejdsmarkedet, og mange mangler de fornødne sociale kompetencer (omgangsformer, kommunikation, samarbejde) til at kunne begå sig i virksomheder. Projektet antager derfor, at caféen er en vigtig mellemstation til, at deltagerne kan genvinde noget selvtillid og til at afklare og udvikle deres sociale kompetencer.

I caféen er der mulighed for at drøfte individuelle problemstillinger og barrierer, men fokus er lagt på arbejdsfællesskabet og de arbejdsopgaver, der skal løses i relation hertil. Projektdeltagerne opnår bedst arbejdsmarkedskompetencer, herunder sociale kompetencer, ved at løse reelle arbejdsopgaver. En repræsentant fra KFUM's Sociale Arbejde fortæller:

"Jeg synes ærlig talt, det er det der arbejdsfællesskab, der ligesom er kernen i det her projekt. Det er helt klart. Og det giver nogle andre muligheder, end hvis man starter som værested."

Caféleder og formidlingskonsulenter gør meget ud af at bruge arbejdsmarkeds-termer i det daglige fællesskab med deltagerne for at skabe et læringsrum tæt på praksis. Ordet "medarbejder" anvendes bevidst om alle deltagere i caféen, og det tydeliggøres, hvad det betyder for produktionen og i forhold til kolleger, hvis deltagere udebliver eller kommer for sent.

Til caféen har KFUM's Sociale Arbejde i Danmark ansat caféleder og formidlingskonsulenter med en kombination af socialfaglige/pædagogiske kompetencer og levnedsmiddelskompetencer. Denne kombination skal markere fokus på arbejdsrelaterede opgaver – en produktion. Både caféleder, formidlingskonsulenter og deltagere gennemgår obligatoriske levnedsmiddels hygiejnekurser, der udarbejdes APV'er i caféen, og der afholdes medarbejdermøder.

Caféen serverer dagligt dagens ret, smørrebrød, brød, kaffe m.m. Alle borgere er velkomne til at benytte caféerne som spise- og mødested. Caféen i Kolind hjælper kommunens rådhus med kantinefunktionen og leverer mad til lokalområdets virksomheder.

Livshistoriemetoden og omsorgen er udtryk for en individuel, personlig tilgang, der praktiseres i caféen ved siden af den mere opgaveorienterede tilgang.

Livshistoriemetoden er et kompetenceafklaringsredskab til at afdække deltageres ressourcer og barrierer. Metoden anvendes i forbindelse med udførelsen af arbejdsopgaverne, hvor deltagerne eksempelvis over opvasken med caféleder eller formidlingskonsulenter kommer ind på deres livshistorie. Metoden skal være med til at give deltagerne selvindsigt, og den skal fungere som redskab til at arbejde bevidst hen mod arbejdsmarkedet.

Omsorgskulturen er kernen i KFUM's Sociale Arbejde. Det enkelte menneske betragtes som unikt med unikke behov. Deltageres mest påtrængende behov har første prioritet: eksempelvis familie, økonomi, bolig. Dernæst arbejdes der med behov som uddannelse og arbejde. Projektet anser det som afgørende, at der opbygges en tillidsrelation mellem deltager og caféleder og formidlingskonsulenter. Denne tillid opbygges ved, at deltageren bliver set og hørt og bliver hjulpet og guidet med problemstillinger. Tid er et vigtigt element i tillidsopbygningen; tilstrækkelig med tid til at blive set og hørt. Omsorgskulturen er udtryk for en individuel tilgang, hvor det anerkendes, at mennesker har forskellige behov, motivationsfaktorer og ønsker om fremtiden. Derfor arbejder projektet ikke med en fast drejebog eller skabelon, men med grundmetoder og grundværdier, der tager hensyn til menneskets forskelligheder.

Caféleder og formidlingskonsulenter er opmærksomme på løbende at give deltagerne feedback på løsning af arbejdsopgaver og personlig fremtræden. Denne feedback er afgørende for deltageres kompetenceafklaring og -udvikling.

I caféen får deltageren i starten koblet en sidemand på sig, der skal sikre, at deltageren bliver oplært i arbejdsfunktionerne og får etableret sig et netværk i caféen. Sidemanden kender via sin deltagelse caféens funktioner og opgaver og skal lette projektdeltagerens integration i caféen.

Afklaring og udvikling i virksomhed

Denne fase indeholder følgende elementer: "lokale virksomheder og erhvervsforeninger er inddraget i formuleringen af projektet", "virksomhedskontakt og -

samarbejde", "formidlingskonsulentens funktion", "sidemandsoplæring på virksomhed".

KFUM's Sociale Arbejde ser det som centralt, at de lokale virksomheder er med fra starten af projektet. Virksomhederne skal bære projektet igennem. Derfor er de lokale virksomheder og erhvervs- og handelsorganisationer fra starten involveret i at formulere projektets idé. Antagelsen bag dette er, at det kan være med til at styrke virksomhedernes sociale engagement. En repræsentant fra KFUM's Sociale Arbejde fortæller:

"...at det fra starten af har været tale om partnerskabstækning – at private virksomheder har været på banen allerede fra starten af, ved formulering af projektet og så videre,.....Og at vi har haft de store foreninger ude – Kolind Handelsstandsforening og- med på banen og sige: det vil vi gerne være med til det her. Vi vil gerne være med til at sikre, at de deltagere der er i projektet også kan komme ud på nogle rigtige arbejdspladser."

Virksomhedskontakt og -samarbejde er nøglen for projektet. I forhold til at nå målet om beskæftigelse eller uddannelse lærer deltagerne bedst ude i virksomhederne. Projektets formidlingskonsulenter koordinerer denne kontakt og samarbejde og er både deltagerens og virksomhedernes kontaktpersoner. Formidlingskonsulenterne understøtter det individuelle match mellem deltager og virksomhed, følger op på virksomhedspraktik/arbejdsprøvning og koordinerer overgangen fra praktik til varig beskæftigelse eller uddannelse. Formidlingskonsulenterne er deltagerens logistikchef, men har også en vigtig funktion som kontaktpersoner i forhold til virksomhed og myndighed. Formidlingskonsulenterne er i løbende dialog med virksomheden om problemstillinger, barrierer, arbejdspladsens indretning og skal sikre, at finansieringen af deltagerens arbejdskraft er afklaret med myndighedsdelen. Antagelsen bag formidlingskonsulenten som kontaktperson er, at denne skaber sammenhæng, vedholdenhed og kontinuitet på vejen til deltagerens beskæftigelse.

Sidemandsoplæring fungerer også som en del af praktikken ude på virksomheden. Antagelsen bag sidemandsoplæring på virksomheden er, at denne funktion vil kunne sikre en bedre og mere effektiv kompetenceafklaring og -udvikling af projektdeltageren. Deltageren bliver af sidemanden, som er ansat på virksomheden, oplært til at kunne varetage de grundlæggende arbejdsfunktioner på deltagerens arbejdsplads, og sidemanden fungerer som deltagerens kontaktperson indadtil i virksomheden og som virksomhedens kontaktperson i forhold til formidlingskonsulent og caféleder.

Udslusning til beskæftigelse eller uddannelse

Projektdeltagerens forløb i projektet skal sikre, at deltagerne bliver aktive på arbejdsmarkedet enten i form af uddannelse eller beskæftigelse. Målet er, at en stor andel af deltagerne kommer i støttet eller ustøttet beskæftigelse i private virksomheder. Omkring 2/3 forventes at blive ansat på støttede vilkår, og 1/3 på ustøttede vilkår.

Programteorien giver følgende indikatorer til evalueringsanalysen:

- udviklingsplan for den enkelte deltager med beskæftigelse eller uddannelse som mål
- caféen som læringsrum tæt på praksis
- formålsrettede aktiviteter i caféen
- livshistoriemetode
- omsorgskultur
- virksomhederne har været involveret fra starten af projektet
- sidemandsoplæring i café og på virksomheder
- formidlingskonsulenten som koordinator
- virksomhedspraktik – læring sker bedst i praksis.

Analyse

Dette afsnit omfatter analysen af evalueringens data. For at besvare evalueringens 1. spørgsmål er gennemført en løbende registrering af deltagere og deres aktiviteter. Disse registreringer viser følgende resultater:

Køn	
Mand	25
Kvinde	70

Hovedparten af projektets deltagere er kvinder.

Alder	
< 20 år	11
20 - 29 år	20
30 - 39 år	28
40 - 49 år	18
50 - 59 år	15
60 år >	1
Ubesvaret	2

Der er en aldersmæssig jævn fordeling blandt projektets deltagere.

Etnisk baggrund	
Dansk	90
Afrika	1
Mellemøsten	3
Fjernøsten	1

Deltagere med anden etnisk baggrund er ubetydelig.

Erhvervsuddannelse	
Ingen	68
Fuldført lærlinge/elevforløb	3
Anden faglig uddannelse 1-4 år	16
Kort videregående uddannelse 1-2 år	3
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år	3
Ubesvaret	2

De ufaglærte udgør hovedparten af deltagerne.

Ledighedsperiodens længde umiddelbart før optagelse i projektet	
< 6 måneder	14
6 - 11 måneder	20
1 - 2 år	18
3 - 6 år	25
7 - 10 år	10
11 år >	2
Ubesvaret	6

Alle deltagere har længerevarende ledighed bag sig.

Forsørgelsesgrundlag ved optagelse i projektet	
Kontanthjælp	48
Arbejdsløshedsdagpenge	5
Sygedagpenge	17
Førtidspension	10
Integrationsydelse	5
Ledighedsydelse	8
Ubesvaret	2

Hovedparten af projektets deltagere modtager Kontanthjælp.

Symptomer og belastninger	
Fysisk handicap	43
Kriminalitet	2
Psykisk handicap	56
Svagt eller belastende netværk	25
Misbrugsproblemer	8
Flygtning	3
Rygskade	1
Gravid	3
Sprog, kultur, flygtning	1
Andet (udlænding)	1
Ubesvaret	

Deltagerne er kendetegnet ved flere komplekse problemstillinger.

Udslusningsresultat	
Virksomhedspraktik / arbejdsprøvning	4
Fleksjob / andet	1
Fleksjob på privat virksomhed	3
Fleksjob i offentlig virksomhed	1
Ordinær uddannelse	10
Ordinært arbejde på privat virksomhed	15
Skånejob i offentlig virksomhed	1
Ordinært arbejde på offentlig virksomhed	2
Skånejob / andet	14
Ordinært arbejde / andet	3
Andet arbejde / uddannelse, hvilket	23
Stadig i projektet	18

80 personer var forventet arbejdsmarkedsafklarede i projektperioden. 92 personer har deltaget og af disse er 18 stadig i projektet. Resultatet er således knapt indfriet.

Kommentar til udslusning	Antal
Afventer rette skånejob - stadig i caféen	14
Aktiveringstilbud	1
Anden afklaringsinstitution	2
Andet optræningssted	1
Barsel	6
Flyttet	6
Fønix - arbejdsprøvning institution	1
Førtidspension	1
Med henblik på fleksjob	1
Pension	4
Sygemeldt - andet aktiveringstilbud	1
Afgået ved døden	1

Visitation

Visitationen til Kafé Kolind sker efter henvisning fra den kommunale sagsbehandler. Sagsbehandlerne oplyser, at deltagere, som henvises til caféen typisk er personer, som har været ledige i meget lang tid og som har flere problemstillinger, som forhindrer dem i at deltage i andre aktiveringstilbud. Det kan være svære misbrugsproblemer, psykiske lidelser, personlighedsforstyrrelser, svagt eller belastende netværk eller andre massive problemer.

En af de helt store vanskeligheder i forhold til de grupper, som visiteres til caféen har været, at de ikke har kunnet fastholdes i et forløb, så der kunne arbejdes med barrierer og afklaring. Det har ikke været muligt at motivere dem til at møde op og være stabile over længere tid.

En sagsbehandler fortæller:

"Det var nogen, som man kan sige, at vi sloges med i mange år. Og vi kunne ikke rigtig komme meget videre. Og det har så betydet – kan jeg nu se – at mange af dem jo er kommet ind i et kontinuerligt forløb. De har fået fat i dem".

Efter en drøftelse med deltagerne tager sagsbehandleren kontakt til caféen og aftaler tidspunkt for besøg og samtale med cafélederen.

Under besøget foregår den konkrete visitation til projektet. Cafélederen fortæller om caféen, om de aktiviteter, som foregår her og om arbejdstider m.m. Tilsvarende fortæller deltageren lidt om sig selv og hvilke ønsker og forventninger vedkommende har til arbejdet i caféen.

For mange deltagere har de fysiske, psykiske og sociale barrierer præget det meste af deres liv. Cafélederen og formidlingskonsulenterne fortæller:

"Og for mange af dem gælder, at deres skolegang, den er ikke... de har været der i måske 8-9 år, men de har ikke fået nogen afgangsprøve. Mange er ordblinde og har dårlige erfaringer fra skolen. Og man kan ikke sende dem umiddelbart på VUC fordi... de skal først klædes på til det. De har ikke overskud til at træde ind på et hold blandt andre folk. De kan ikke profitere af de eksisterende tilbud".

Og de mangler helt grundlæggende viden og erfaring fra arbejdsmarkedet. At man fx ringer og sygemelder sig om morgenen. Mange har aldrig været på en arbejdsplads og mangler helt grundlæggende normer og adfærd.

Cafélederen lægger vægt på at møde deltageren som "et nyt blad":

"De bliver jo holdt fast i det hængedynd. De kommer jo aldrig ud af det, hvis vi bliver ved med at have fokus på det. Altså vi modtager dem, som et blankt blad og vi kan starte på et nyt her. Vi hører og ser en person, som kommer med normer og andre værdier end vi har. Det har man jo ret til. Og derudfra tager vi dem, som det menneske, der står og kommer ind ad døren".

Mødet med deltageren tager udgangspunkt i den anerkendende metode, og det højeste mål er, at se den enkelte som det menneske det er og de ressourcer han/hun har. Udgangspunktet er, at alle mennesker har noget at byde på og det handler om at skabe et samspil, hvor dette kan udfoldes og vokse. Cafélederen tillægger første møde i caféen meget stor betydning og gør sig store bestræbelser for at gøre det til en positiv oplevelse. Det er afgørende for det videre forløb, at deltageren vælger caféen til – at det er et ønske hos den enkelte, at få lov at starte.

Men en af caféens formidlingskonsulenter siger:

"Altså motivation.. der er noget, der hedder frivillig tvang. Altså fra kommunens side skal de jo aktiveres på en eller anden måde, så de kan få refusionen fra staten. Så jeg ved ikke hvor reelt motiverede de er, når de møder op til visitation. Men vi kan skabe motivation ved den måde, vi møder folk på".

Den kommunale sagsbehandler vurderer:

"Jeg synes allerede man kan mærke det, når man kommer ind ad døren. Der er en rigtig god stemning. Og det ligner jo en rigtig arbejdsplads – selv om det er defineret som et projekt".

De kommunale sagsbehandlere lægger stor vægt på måden, man i caféen møder og ser borgeren. En beskriver andre afklaringsforløb, som at sætte borgeren op på et samleband, som producerer afklaringer til brug for det kommunale aktiverings-system: Hvilke ydelser skal bevilliges? Henvisninger til disse forløb har i bedste fald været nytteløse og i værste fald tilført deltagerne endnu en dårlig oplevelse og nye nederlag.

I caféen oplever sagsbehandlerne fokus på det enkelte menneske og dennes potentialer – vækst og udvikling. Det er deres opfattelse at caféens status som "privat" virksomhed, er afgørende. Der er et andet fokus – både for deltageren og for caféleder og formidlingskonsulenter. Her snakker man om arbejdsopgaver, og hvem der kan løse dem.

Cafélederen vægter visitationssamtalen meget højt. Det er reelt her, den enkeltes proces starter, fordi de skal melde ind: Det her vil jeg gerne. Jeg vil gerne bidrage til arbejdet på Kafé Kolind. Dag 1, som det omtales i projektets programteori.

Cafélederen fortæller:

"Her skal de komme og bidrage! Det kan jeg se, nogen af dem, de får sådan helt: NÅH!"

Cafélederen præsenterer de mange opgaver, der skal varetages i caféen, og at det vægtes lige så meget, at de taler med gæsterne, fordi de har brug for en snak.

Hun fortæller:

"Og jeg kan se, at nogen bliver noget forvirret over, at det er dem, der skal yde. Der havde de egentlig forventet at: Nu skal du høre...og så vil de fortælle om deres egen sørgelige baggrund. Men jeg prøver at stoppe dem. Her er du på arbejde og kan faktisk få en pause fra alt det der".

En deltager fortæller:

"De kommer tit og vil snakke med mig. Jeg tror, de synes, jeg er god til at lytte".

For flere af deltagerne gælder, at de har hørt om caféen inden de søgte ind her. De har hørt om arbejdet med at drive caféen og arbejdet med maden. De har hørt, hvordan der arbejdes med gæsterne i caféen og at dem som arbejder her, er glade for at være her.

En deltager fortæller:

"Jeg havde egentlig ikke noget billede af det, da jeg startede her. Jamen...for mit vedkommende var det jo noget med at være sammen med andre mennesker. Og det jeg godt kunne lide ved det, var for det første, at alle er venlige imod alle".

Deltagerne beskriver formålet med at komme i caféen som led i afklaring af deres situation og mulighed for at komme i arbejde. De nævner, at de har haft brug for hjælp til at komme ud af en eller anden fastlåst situation og se nye muligheder. Et formål tidligere aktiverings- eller revalideringsforløb ikke har kunnet bidrage til. De fortæller, hvordan de i starten får lov at gå rundt og snuse lidt og efterhånden finde ud af, hvad de kunne tænke sig at arbejde med.

Det er evaluators vurdering at deltagere, som visiteres til projektet, har betydelige barrierer i forhold til arbejdsmarkedet. Der er tale om både fysiske, psykiske og sociale belastninger af et omfang, som gør dem ude af stand til umiddelbart at indtræde på arbejdsmarkedet eller i uddannelse.

Ud over disse barrierer mangler flere af dem helt grundlæggende forudsætninger, for at begå sig på arbejdsmarkedet og for at håndtere tilværelsens helt almindelige forhold på en hensigtsmæssig måde – både personligt, men også i relation til familie og andre netværksmæssige sammenhænge.

Mange af dem bærer tydeligvis præg af misbrug eller er på andre måder præget af et liv med store belastninger. Deres generelle sundhedstilstand er for mange synligt svækket.

De giver alle udtryk for at føle sig rigtig godt modtaget i forbindelse med opstarten i caféen. De lægger alle vægt på fællesskabet, den gode stemning og den omsorg man har for hinanden. Alle taler med alle og der er altid noget, som man kan bruges til.

Afklaring og udvikling i caféen

Et centralt element i projekt Kafé Kolind er afklaring og udvikling af deltagernes personlige og sociale forudsætninger for at komme videre i arbejde eller uddannelse. Arbejdet med denne proces sker gennem en lang række forskellige aktiviteter forbundet med den helt praktiske drift af caféen; produktion af mad, som dagligt leveres ud af huset eller sælges til kunder, som selv henter det i caféen. For slet ikke at glemme service til gæsterne, som dagligt kommer og spiser deres varme mad.

Cafélederen fortæller, at det for mange af deltagerne først og fremmest gælder om at finde motivationen for en mere stabil tilknytning, som kan skabe grundlag

for et sammenhængende forløb. Derfor starter mange med bare at møde op i caféen, få en kop kaffe og en snak.

Efter en tid begynder de stille og roligt at deltage med små praktiske opgaver: tørre borde af, vande blomster eller måske smøre boller. Og alle små præstationer fremhæves og roses. Ved at sætte ord på bliver det synligt for både deltageren og de øvrige, at den nye medarbejder i caféen nu er begyndt at bidrage og vise, at han/hun har noget at byde ind med.

Det er helt bevidst, at der startes med praktiske opgaver, som ligger uden for personen selv. Ved at finde alle de ting, som vedkommende kan bidrage med, vokser den indre værdi og selvværdet udvikles og langsomt ændres selvbilledet. At se sig selv i en ny sammenhæng er med til at synliggøre en lang række færdigheder, som deltagerne dels ikke havde tænkt på de havde, men i lige så høj grad som noget andre efterspørger og kan have glæde af.

Den ene af formidlingskonsulenterne siger:

"... så vokser de. Og så fordi vi er stabile, så kan de begynde at røre ved dem selv. Og kigge indad. For det kan vi ikke i startenså vælter vi dem. Nye steder, nye mennesker... Men så begynder de at blomstre op og pludselig, så får vi den der drivkraft frem."

Drivkraften bruges først og fremmest til at kigge frem: Hvad vil jeg med det her liv? Hvad er meningen? Hvad kunne jeg have lyst til?

De mere erfarne deltagere inddrages i modtagelsen og introduktionen af nye deltagere. Formidlingskonsulenterne oplever, at det giver et særligt ansvar og en stolthed, og at der tit knyttes meget tætte bånd, som holder gennem hele forløbet i caféen. Konsulenterne er ikke i tvivl om, at det sammenhold, som skabes mellem deltagerne, er med til at give den meget høje fastholdelsesprocent på 99 % i projektet.

Cafélederen fortæller:

"Ja, vi har 2, der er smuttet i nattens mulm og mørke. Men de andre har vi altid sagt farvel til på en eller anden vis. Nogen er flyttet til en anden kommune eller vi har altid fået en beslutning om, hvad de skulle".

Cafélederen og formidlingskonsulenterne oplever også, hvordan sammenholdet forpligter den enkelte deltager i dagligdagen. Når man fx har meldt sig til at bage boller og ved, at det bliver én af de andre, der skal bage dem, hvis man ikke dukker op.

Sammenholdet betyder også, at man aftaler med deltagerne, at det er i orden, at der ringes til dem, hvis de ikke dukker op. At det er udtryk for bekymring og et tilbud om hjælp. Og caféen har indkøbt en bil, så det er muligt at hente folk, hvis de er kommet for sent til toget.

De mange aktiviteter og samspillet omkring en lang række små og store forhold i dagligdagen betragtes som læringsrum – alt tænkes og italesættes som læring. Det kan som sagt være de helt konkrete arbejdsopgaver i caféen, planlægning og fordeling af arbejdsopgaver, indkøb og rengøring, møder og samarbejdet i caféen m.m. Det kan være personlige forhold, samspil med kommune, læger, tandlæger osv.

Mange deltagere har negative erfaringer med "læring" – at gå i skole. Cafélederen fortæller, hvordan flere får det decideret dårligt, når ordet skole nævnes. At sætte ord på læring på en helt ny måde har stor betydning for den enkeltes tro på, at han/hun er i stand til at lære – at udvikle sig og finde nye muligheder.

Men caféleder og formidlingskonsulenter fortæller også, hvordan rigtig mange af deltagerne har været underforsynet med informationer om de mest elementære ting. Fx at deres kontanthjælp ikke er kommet, fordi kommunen abonnerer på et udbetalingsystem, som betyder at pengene først kommer 3 dage senere. Mange har oplevet disse eksempler som personlig hetz, som har bidraget yderligere til det negative selvbillede. Oplevelser, som gang på gang har bekræftet den historie, de har vænnet sig til at fortælle om sig selv. Gennem afklaringen i caféen vendes vrangen lidt ud på disse livshistorier, og deltagerne opdager nye og andre versioner af disse fortællinger.

For mange gælder, at de mangler forudsætninger for at indhente de informationer, de har brug for. Eller mangler forudsætninger for at benytte helt almindelige pjecer, blanketter, ansøgningskemaer osv. Forudsætninger, som vanskeliggør håndteringen af en helt almindelig hverdag.

Alle disse forhold bliver synlige gennem det daglige samspil og samarbejde i caféen. Og langsomt bliver der taget hul på tingene, og deltagerne oplever, hvordan en række barrierer bliver ryddet af vejen, og der kommer mere overskud.

Den kommunale sagsbehandler siger:

"På den måde er hun (cafélederen, red.) god til at sige tingene, som de er. Det lyder meget banalt at sige tingene, som de er, men jeg tror, de der brugere har ... de er meget trygge ved, at her er faktisk en kultur, hvor tingene kommer op til overfladen. Det er en gruppe, som er vant til at putte sig og mange har mange lig i lasten."

Hver enkelt deltager laver en plan for deres aktiviteter i caféen. Planen skal være med til at synliggøre, hvad der arbejdes med og give retning. Indholdet og udviklingstakten i planerne er helt individuelle:

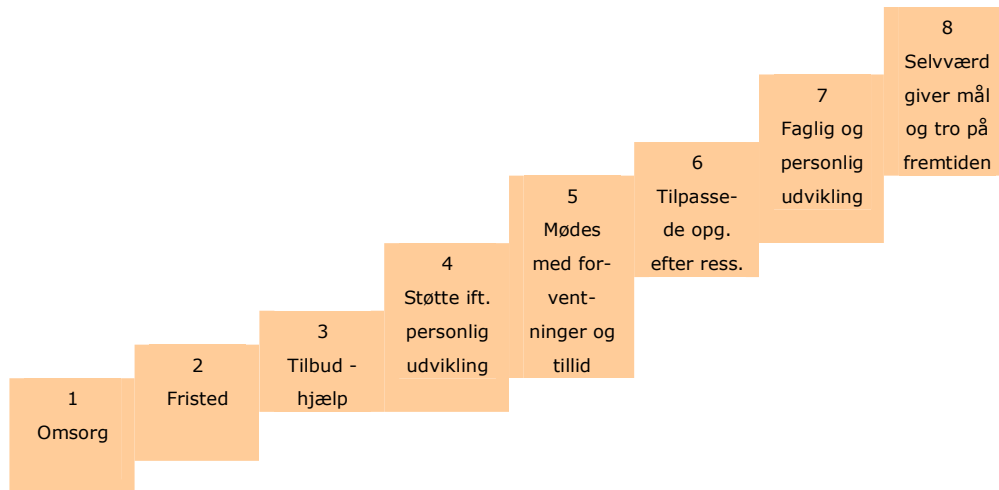
Formidlingskonsulenten fortæller:

"Nogen starter inde i det kreative, hvor de sidder og hygger sig og fornemmer stedet. Og så kan de sige, de gerne vil i køkkenet."

Der er hele tiden en opmærksomhed på, at give hver enkelt deltager mulighed for nye udfordringer og trin for trin bygges flere og flere kompetencer på.

Følgende model illustrerer trinene:

Forklaring på trinene:

1. **Omsorg:** Personen møder accept, respekt, tillid og omsorg.
2. **Fristed:** Personen BLIVER set, møder fællesskab og oplever sig værdsat.
3. **Tilbud:** Personen oplever tillid tryghed og får mulighed for at åbne sig omkring vedkommendes problemer og modtage hjælp til disse.
4. **Støtte:** Selvværd og selvtillid øges gennem accept og forventninger.
5. **Forventninger:** Personen bliver gradvist præsenteret for opgaver, som vi sammen har planlagt.
6. **Tilpassede opgaver:** Personen oplever, at omgivelserne er afhængige af vedkommendes indsats og selvværdet øges. Personen begynder at stille krav til sig selv og ansvaret øges i takt hermed.
7. **Personlig udvikling:** Personen bliver over tid mere ansvarlig for sig selv og omgivelserne. Vedkommende får faste rammer omkring forsørgelse og forpligtelse. Flere af deltagerne er i virksomhedspraktik eller deltager i relevant undervisning, mens de stadig er tilknyttet Kafé Kolind.
8. **Tro på fremtiden:** Uddannelse eller arbejde påbegyndes – med eller uden netværk i caféen (80 % af de afsluttede medarbejdere, bruger caféen i mere eller mindre grad).

Cafélederen siger:

"Vi siger: Jamen nu er vi måske nået derhen hvor vi snakker om kurser, uddannelse – og så sætte sagsbehandleren på banen og få lagt et fornuftigt tilbud."

Caféleder og formidlingskonsulent lægger vægt på, at deltageren hele tiden skal være parat, inden næste skridt sættes i værk. Det kan være kurser, uddannelse, praktik eller arbejde.

Projektet har samarbejdet med Teknisk Skole i Grenå om særligt tilrettelagte kursusforløb i fx hygiejnekursus, ligesom der er samarbejde med en række andre uddannelsesstilbud. Erfaringerne fra disse forløb har været, at der skal være en særlig opmærksomhed på tilrettelæggelsen, ligesom underviseren skal have særlige forudsætninger for at håndtere mange af disse deltageres særlige forudsætninger for at gennemføre uddannelse. Det gælder grundlæggende boglige forudsætninger, men det gælder også almindelig begrebsforståelse og det gælder helt personlige forudsætninger.

Det er med en vis stolthed, at cafélederen fortæller, hvordan deltagerne i mange tilfælde har gennemført forskellige former for uddannelsesstilbud. Cafélederen fortæller, hvordan flere af deltagerne på det første hygiejnekursus var skrækslagne for at gå ind i undervisningslokalet. Men sammenholdet blandt deltagerne var med til at hjælpe dem igennem:

"Men det der sammenhold, som vi oplevede, der opstod i den her enorm svære situation for dem, det var helt fantastisk. Så den gruppe der, de hjalp simpelthen hinanden igennem".

Caféleder og formidlingskonsulent fremhæver igen og igen sammenholdet blandt deltagerne. Der er mange spektre i dette sammenhold, og deltagerne er i meget forskellige faser af deres forløb. Nogen er lige begyndt, og andre er længere i deres proces, men kan godt huske, hvordan det var at være ny. Aldersspredningen er et andet vigtigt element. De lidt ældre kan lære de unge helt almindelig adfærd, som at sygemelde sig, ansvarlighed, almindelige indkøb og madlavning m.m., mens de unge kan lære de ældre om EDB, internet osv.

Deltagerne lærer af hinanden i en slags sidemandsoplæring – de lærer fra sig og lærer og udvikler sig samtidig selv.

Sammenholdet og den gode stemning bliver ligeledes fremhævet af deltagerne. Alle snakker med alle, og der er ikke nogen, der ser skævt til hinanden. En deltager siger:

"Det er ikke alle, der er lige kloge, vel. Det er ikke alle, der kan lige meget. Men jeg synes, de er meget søde ved hinanden og hjælper hinanden. Og er gode til rose. For eksempel nogen, som er meget usikre på sig selv, som der laver små ting, så får de virkelig ros for det, de laver. De bliver rigtig meget bekræftet her."

Det er evaluators oplevelse, at caféleder og formidlingskonsulenter har skabt en stærk og bærende kultur, som breder sig til deltagerne og bliver et afgørende fundament for den enkelte deltagers afklaring og udvikling. Det er ligeledes vurderingen, at denne kultur er med til at finde både individuelle og kollektive ressourcer frem.

Dette bekræftes af de kommunale sagsbehandlere. En af dem siger:

"Fordi, det er jo ikke kun det der med, at de ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet. Der er nogle andre facetter, der skal arbejdes med. Og jeg synes, det er imponerende, med den mængde borgere, de har dernede, at de egentlig orker – men sådan er det jo."

Sagsbehandlerne fremhæver en række kvaliteter: energi og entusiasme, lavkravsmiljø, konkrete opgaver, som glæder andre, stolthed. Et sted med klar identitet: vores sted, vores regler. Der gives indflydelse og ansvar samtidig med, at der gives støtte og omsorg.

Men det tætte samspil i caféen giver også anledning til at lære at indgå i et fællesskab – på godt og ondt. Cafélederen fortæller, hvordan deltagerne kan blive "sure" over, at de skal lave noget, som andre ikke deltager i. De lærer, hvordan det er man snakker og snakker med hinanden. Hun siger:

"Jeg har helt klart sagt: Ingen aftaler om det at få bajere fra Kafé Kolind. Vi ser helst ikke arbejdsliv og privatliv blandet sammen. For det er jo ikke sjovt at komme på samme arbejdsplads, hvis man er blevet uvenner i privatlivet."

Deltagerne lærer også, hvordan forskellige forhold på arbejdspladsen drøftes på personalemøder. De lærer om dagsorden, referat – mødeledelse, ordstyrerrolle og at tage ordet. Også helt almindelige forudsætninger, som kan være nyttige i forhold til uddannelsesforløb og arbejdsmarkedet. Men også når man går til møde i ens børns børnehave eller skole.

Hun fortæller også hvordan værdigrundlaget for KFUM's Sociale Arbejde gør det meget nemt:

"Det er klokkeklart her på stedet, at sådan er holdningen."

Både hun og formidlingskonsulenterne fortæller, hvordan værdigrundlaget er med til at give ro. Værdigrundlaget er med til at give en fælles ramme, som mange af deltagerne mangler. En ramme, som er med til at skabe "vi"-følelse: *"Sådan snakker vi ikke til hinanden i Kafé Kolind"*. Noget de kan være lidt stolte af, når de snakker om stedet ude i byen eller hjemme i familien.

Stoltheden er et vigtigt element i caféens arbejde. Deltagerne får ens arbejdsuniform, der stilles krav til personlig hygiejne og der lægges stor vægt på kvalitet i caféens produktion. Det gælder maden, indpakning og servering, levering til tiden, service over for gæster og kunder osv., osv.

Cafélederen fortæller, at madproduktion er et rigtig godt omdrejningspunkt. Alle interesserer sig for maden, alle har en mening om den, og den bliver omsat med det samme.

Flere sagsbehandlere oplever dog, at ikke alle ledige har lyst til at arbejde med madproduktion. De efterlyser et samarbejde mellem Kafé Kolind og de øvrige kommunale aktiveringsprojekter. Sagsbehandlerne kunne godt tænke sig en smitteeffekt, hvor der kunne skabes synergi mellem den anerkendende metode i Kafé Kolind og det større aktivitetsudbud, et samarbejde kunne bidrage til.

I forbindelse med evalueringen har evaluator haft lejlighed til at snakke med flere af de øvrige handlende på hovedgaden i Kolind og få deres vurdering af caféens entre i gadebilledet. Mange fortæller, hvordan caféen har givet et tilbud til en række borgere i byen, som manglede et tilholdssted, hvor der kunne tages hånd om dem. De fortæller, hvordan de hver dag går i caféen og henter deres frokost, dels fordi det er fin mad, men i lige så høj grad for at støtte og vise deres sympati og opbakning til det arbejde, der foregår her. At caféen de sidste år har taget initiativ til at arrangere juleaften har vundet stor respekt.

En forretningsindehaver siger:

"Det er et godt tilbud, ja. Både pensionister og dem der er måske lidt socialt belastet – dem tror jeg også, der er mange af – for at få det der selskab, de ikke får til hverdag."

Og endelig oplever de caféen som et rigtigt fint tilbud til deres egne kunder, som kan gå ind og få en kop kaffe, når de kommer for at handle og evt. venter på toget. Eller for turisterne, som om sommeren ikke længere kan gå på hotellet, som nu er lukket.

En af naboerne siger:

"Ja, det er også dem fra andre byer – dem, der tager toget og skal handle derovre, så går de derned og skal have kaffe og kage".

Det er evaluators vurdering, at Kafé Kolind bidrager til afklaring og udvikling af den enkelte deltagers personlige og sociale forudsætninger og til dels faglige forudsætninger for uddannelse eller job.

Caféen drives som en helt almindelig virksomhed med en daglig produktion af mad. Men caféen er samtidig en meget rummelig virksomhed, som giver plads til mennesker med vidt forskellige forudsætninger for at indgå i sociale sammenhænge. En rummelighed, som kommer både projektdeltagere og gæsterne i caféen til gode.

Evaluator oplever, at kombinationen af konkrete praktiske opgaver i caféen og oplevelsen af åbenhed og accept bidrager til større overskud hos den enkelte. Et

overskud til at arbejde med personlig afklaring og udvikling, et overskud til at indgå i nye samarbejdsrelationer og et overskud til nye perspektiver i forhold til uddannelse eller job.

Caféens image i lokalsamfundet bidrager til de enkelte deltageres stolthed og identitet. Evalueringen viser, at caféen udfylder et oplevet behov for tilbud til de mest udsatte grupper i byen. At indsatsen for disse mennesker samtidig udgør et meningsfyldt arbejde for en gruppe ledige, som har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet, gør det endnu mere prisværdigt.

Evalueringen antyder, at der er en grænse for caféens succes. Caféleder og de 2 formidlingskonsulenter har formået at skabe en kultur, som frigør både individuelle og kollektive ressourcer, der understøtter den enkeltes udvikling og skaber bæredygtige og vigtige netværk. Men rollen og opgaven som husets "røde tråd" omfatter så mange facetter og detaljer, at der er en naturlig grænse for, hvad 3 mennesker kan overkomme.

Afklaring og udvikling i virksomhederne

Projektets tilblivelse i tæt samspil med de lokale virksomheder skulle være med til at åbne dørene for virksomhedspraktikker og job til de ledige.

Projektets erfaringer har været, at mange af de jobåbninger, der lå i denne intention, ikke svarer til de forudsætninger, deltagerne har for at indgå i job. En stor del af virksomhederne var tunge produktionsvirksomheder, og mange af de ledige har ikke fysik til at matche de opgaver, som skal løses.

Projektet har et tæt samarbejde med de kommunale jobkonsulenter om at finde mere eller mindre skræddersyede løsninger for hver enkelt deltager. Projektets ide var, at denne opgave skulle løses i projektet, men cafélederen fortæller:

"Vi rendte jo egentlig hurtigt ind i et konkret problem i det her projekt, fordi vi fik at vide, at det måtte vi slet ikke. Vi måtte ikke udsluse – den kompetence lå hos jobkonsulenten. Så der indgår vi faktisk i et tæt samarbejde med jobkonsulenten forud for udslusningen."

Men cafélederen og formidlingskonsulenterne oplever, at deres beskrivelser af særlige forhold omkring den enkelte lediges kompetencer og skånehensyn bliver tillagt stor betydning.

De siger:

"Det gælder jo alle de vurderinger, vi laver og sender papirer på til sagsbehandlere og jobkonsulenter. Altså, vi har ingen kompetence – de må tage vores papirer, og det vurderer vi, de tager, fordi de har fået så meget tillid, at den værdi vi lægger, det er værd at arbejde videre med."

Det har stor betydning for samarbejdet, at der er en gensidig opfattelse af hinandens roller og opgaver. Sagsbehandlerne lægger stor vægt på kvaliteten i den af-

klaring og udvikling, som deltagerne i projektet gennemgår. Samtidig er caféleder og formidlingskonsulenter meget afhængige af sagsbehandlerens opbakning og bevillinger, når den enkelte deltager er parat til job/uddannelse eller andre foranstaltninger.

Fra caféens side er målet at gøre den enkelte i stand til i høj grad selv at vurdere hvilke arbejdsopgaver han/hun kan varetage. Dette gælder både interesse, jobindhold, arbejdsopgavernes karakter, samarbejde og anden kontakt. Der lægges stor vægt på bæredygtige løsninger, og at den enkelte ikke "slippes" løs, før han/hun er klar til det.

Cafélederen siger:

"Der gik jo ikke lang tid, før vi opdagede: Altså, der er et kæmpe hul her, du bliver nødt til at få fyldt ud, før vi overhovedet kan tænke næste skridt. Så mit fokus er gået på, at få fyldt så meget på som muligt – så meget viden om, hvordan det er at være på en arbejdsplads. Hvordan fremtræder jeg? Hvordan kan jeg ændre nogen ting? Kan jeg gå i skole igen? Kan jeg komme videre? Så hele det gab er vi inde i."

De kommunale sagsbehandlere synes, det er en god ide, at det er jobkonsulenterne, der primært står for samarbejde med virksomhederne. Dels fordi jobkonsulenterne har et stort overblik og samarbejde med virksomheder, og dels fordi caféens ressourcer er bedre brugt på afklaring og udvikling af de ledige. De understreger samtidig en grænse for, hvad cafélederen og formidlingskonsulenterne kan "gæbe" over og vigtigheden af, at de passer på sig selv.

En virksomhedsrepræsentant fortæller, hvordan hun har haft en dialog med caféen i forbindelse med en arbejdsprøvning forud for ansættelse i fleksjob. Der har været behov for en dialog om den lediges fysiske begrænsninger, om balance mellem selvstændighed og opmærksomhed og om behov for rutiner og struktur osv. Her opleves caféens indgående kendskab og tillidsforhold til projektdeltageren afgørende for åbenhed og klarhed i dialogen.

Hun siger:

"Selvfølgelig kræver det noget ekstra energi lige at få jobbet tilpasset og sådan frem og tilbage. Men når først det... Både det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø er godt og de føler de trives, så er der ingen problemer i det, altså. Så er det en succes. Så glider det helt naturligt, og jeg tænker ikke på det som personer, der er begrænsede i arbejdsvejen. Hvis de netop er kommet ind i det job, som er skræddersyet efter vores behov og deres behov".

For deltagerne har det stor betydning, at der er en tæt dialog med cafélederen eller formidlingskonsulenterne omkring arbejdsforholdene i virksomhedspraktikken. Både når det konkrete jobindhold skal aftales, under selve afprøvningen og endelig, når der evt. skal laves aftale om job og efterfølgende opfølgning. Og en fortsat kontakt til caféen har stor betydning.

En af deltagerne siger:

"...lært at klare mine fysiske begrænsninger. Selvom de så er blevet mindre med tiden. Og det er de... Og så er det nok, at jeg ikke kan klare alting alene. Og nogen gange har brug for sparring eller hvad...også med uddannelse. Og det får jeg."

Det er evaluators vurdering, at kontakten og samarbejdet mellem caféen og virksomhederne omkring afklaring og udvikling er begrænset i forhold til det oplæg, som lå i projektbeskrivelsen. Men cafélederen og formidlingskonsulenter spiller fortsat en afgørende rolle. Dels gennem en meget grundig forberedelse af projekt-deltageren, gennem beskrivelse af arbejdsevne, jobindhold og skånebehov og dels gennem dialog med jobkonsulenten og arbejdspladsen og endelig gennem støtte og opfølgning på den enkelte deltager undervejs i introduktionsperioden.

Udslusning til beskæftigelse eller uddannelse

Som det fremgår af evalueringens kvantitative resultater, er flere deltagerne udsuset til job eller uddannelse – på ordinære vilkår eller med støtte. Arbejdet i caféen må antages at bidrage til en afklaring og udvikling af deltagerens forudsætninger for uddannelse eller job.

De kommunale sagsbehandlere vurderer, at den meget grundige afklaring og arbejdet med udvikling af deltagerens personlige, sociale og arbejdsmæssige forudsætninger er med til at give et langt mere retvisende billede af de ressourcer, disse mennesker i virkeligheden besidder. Det grundige forarbejde betyder også bedre grundlag for at tilpasse jobindhold og uddannelsesstilbud, så det matcher den enkelte.

Cafélederen fortæller, hvordan den enkelte deltager forberedes til skridtet videre i uddannelse eller job. Det er afgørende for denne forberedelse, at vedkommende i så høj grad som muligt bliver herre over sin egen situation – at gøre vedkommende så parat som muligt. En af deltagerne fortæller da også, hvordan forløbet i caféen har givet hende styrke til selv at gå ud og søge sit job. Inden for hendes branche bliver stillingerne nemlig ikke opslået, og jobbene skal derfor findes gennem de netværk, som findes her:

"Umuligt – altså det kan man godt opgive. Og derfor skal man have et eller andet, der relaterer til nogen og... det er meget svært at komme som helt ny, hvis man ikke har et vindende væsen. Fordi sådan nogen stamkunder, det er jo næsten deres dagligstue man træder ind i.."

Og hendes arbejdsgiver fortæller:

"Så kom hun så og tilbød hun jo... efter vi havde talt sammen og vi var mere eller mindre enige om, hvad der skulle foregå – så fortalte hun mig, at hun kunne komme på noget der hed fleksjob. Som ville jo – selvfølgelig – spare mig for lidt omkostninger."

Jobkonsulenterne varetager det formelle samarbejde med virksomhederne omkring udslusning til job, men cafélederen og formidlingskonsulenterne har forsat kontakten til den enkelte projektdeltager og evt. virksomheden. En sagsbehandler fortæller:

"Det kan godt være en stor omvæltning, så derfor er Kafé Kolind stadigvæk en aktiv del, hvis borgeren har problemer. De må gerne kontakte caféen, hvis der er noget. Det fungerer egentlig fint, hvor jobkonsulenten står for det mere – hvad kan man sige – ... men det er som regel gennem Kafé Kolind: Altså nu fungerer det ikke, jeg fornemmer han er ved at smutte og så har de stadig kontakt til caféen."

En deltager, som er startet på ordinær uddannelse fortæller, hvordan hun løbende får sparring fra cafélederen i forhold til uddannelsesforløb og større opgaver, som skal løses. Det er afgørende for hende, at hun ikke skal opsøge hjælpen, når hun har brug for den, men at hendes regelmæssige kontakt til caféen gør det muligt for cafélederen at være opmærksom og spørgende.

Deltageren fortæller:

"Hvis de havde puttet mig i en kasse, så var jeg ikke blevet der. Det var jeg ikke. Og det ved jeg med mig selv."

Tilknytningen til caféen tilfører den enkelte deltager et netværk, som fortsætter efter udslusningen i job eller uddannelse. Både i form af direkte støtte fra caféleder og formidlingskonsulenter, men i lige så grad som følge af det tilhørsforhold, som deltagerne får til caféen og til hinanden.

Det er evaluators oplevelse, at caféens indsats med udslusning til job og uddannelse sker via indsatsen for projektdeltagerne. Kontakten og støtte til virksomhederne går primært gennem en dialog, hvor alle parter er involverede.

Det opleves, som om denne tilgang har stor værdi for deltagerne. Der spores en stolthed og oplevelse af værdighed, når de fortæller, hvordan de er blevet "herre i eget hus".

En af projektdeltagerne siger:

"Jeg sagde til min arbejdsgiver – jeg bliver her, så kan I få lov til at se mig som en gammel madame på 67 år. Jamen det gør jeg – jeg bliver så længe, jeg overhovedet kan."

Fremgangsmåden mærkes også hos arbejdsgiverne. De oplever, at deltagerne er klar over, hvad de har at byde på, og hvad de er gode til. Der er fokus på det de kan, frem for det de ikke kan. En arbejdsgiver lægger vægt på den modenhed og ansvarlighed, som ses hos deltageren. Han siger:

"Eftersom vi har lært hinanden at kende noget mere. Så har jeg også lært, hvad hun har og har haft af problemer. Og på den måde synes jeg da, det er om muligt"

endnu bedre, end jeg havde regnet med fra starten. På den måde synes jeg, det er en rigtig god ide, at hun er her."

Konklusion

Formålet med Projekt Kafé Kolind var, at etablere en café, som skulle producere mad til caféens daglige gæster, sælge retter i caféen og til catering til virksomheder i lokalområdet.

Caféen er etableret i samarbejde med lokale virksomheder, som dels skulle benytte caféens catering og samtidig modtage medarbejdere, som havde været gennem et afklaring og udviklingsforløb i caféen. Det overordnede mål var at 80 ledige skulle arbejdsmarkedsafklares.

Af projektets resultater ses, at i alt 92 deltagere har været med i projektet. Af disse er 18 stadig i gang, og projektet har således knapt nået det opstillede mål.

Den kvalitative del af evalueringen viser, at der arbejdes med afklaring og udvikling gennem deltagelse i aktiviteter forbundet med praktiske opgaver vedrørende den daglige drift af caféen og produktion og levering af mad ud af huset.

De mange opgaver bruges til læring og udvikling af personlige, sociale og faglige forudsætninger for udslusning til uddannelse eller arbejde.

Arbejdet i caféen bidrager til udvikling af arbejdsidentitet, øget selvværd og ændret selvbillede. Der arbejdes bredt med den enkelte deltagers mestring af eget liv og valg og ansvar for uddannelse eller arbejde. Der lægges vægt på værdighed og stolthed.

Arbejdsgiverne giver udtryk for stor motivation og ansvarlighed for det job, som skal varetages. De oplever, at der er gjort et grundigt forarbejde, som har stor betydning for tilpasning af jobindhold og arbejdsbetingelser. De oplever, at der vil være flere jobmuligheder, hvis der blev gjort mere for at udbrede det arbejde, som foregår i caféen.

At projektet bygger på KFUM's Sociale Arbejdes værdigrundlag og menneskesyn giver en klar ramme for omgangsformer og normer i caféen og opleves værdifuldt for deltagerne og for gæster, som kommer i caféen.

Forløbet i caféen giver den enkelte deltager en oplevelse af tilhørsforhold, som fortsætter, når de udsluses til uddannelse eller arbejde. Der er et stort sammenhold blandt deltagerne i caféen, som er med til at støtte op om den enkeltes udvikling.

Caféen har fået en positiv modtagelse i lokalsamfundet og der er stor opbakning til både cafédrift og til det sociale arbejde, som caféen er ramme for.

De kommunale sagsbehandlere og deltagerne i projektet lægger stor vægt på, at caféen er en privat virksomhed, som ikke er en del af de kommunale "aktiveringsprojekter". Det er oplevelsen, at der i højere grad er fokus på den lediges ressourcer og udviklingsmuligheder, hvilket har stor betydning for den enkeltes udvikling.

Arbejdet i caféen omfatter en række praktiske opgaver, som på forskellig måde relaterer sig til cafédriften. Ikke alle ledige kan fange interessen for dette arbejde, hvorfor de kommunale sagsbehandlere gerne så udviklet et samarbejde med de kommunale aktiveringsprojekter, hvilket kunne give en bredere vifte af arbejdsopgaver.

Litteraturliste

Dahler-Larsen, P. og Krogstrup, H. K. (2003): Nye veje i evaluering. Systime Academic.

Foss Hansen, Hanne (2005), "Kvalitet i evalueringspraksis", i: Nordisk Administrativt tidsskrift, nr.1, årg. 86.

Høgsbro, Kjeld (2004), "Evaluering af socialt arbejde for udsatte grupper", i: Rieper (red.): Håndbog i evaluering. AKF Forlaget.

Krogstrup, H. K. (2003): Evalueringsmodeller. Systime Academic.

Mandag Morgen: "Milliarder spildes på usikre metoder", nr. 2, 2004.

Pilegaard Jensen, Torben og Peter Plougmann (2004), "Evaluering af beskæftigelsespolitikken", i: Rieper (red.): Håndbog i evaluering. AKF Forlaget.

Thorsager, Linda (2006): Metodebegrebet i socialt arbejde. Arbejdsrapport, SFI.

Togeby, Mikael (2004), "Effektevaluering", i: Rieper (red.): Håndbog i evaluering. AKF Forlaget.

Vedung, Evert. (1997): Public Policy and Program Evaluation. Transaction Publishers.

Vedung, Evert (2006), "Utvärdering som megatrend, gigatrend och fyra böljer", i: Foss Hansen (red.): Den organiserede forvaltning. Politik, viden og værdier i samspil. Forlaget Politiske Studier.